Стара Англія крізь зменшувальне скло (за романом Свіфта «Мандри Гуллівера»)

Великий англійський сатирик Джонатан Свіфт прожив довге й насичене подіями життя. Простий люд Ірландії ставився до нього з пошаною й справедливо вважав своїм захисником. Саме спілкування з бідними ремісниками та селянами дало письменникові змогу зрозуміти, що народ — творець історії.

У своєму відомому романі «Мандри Гуллівера» Джонатан Свіфт із сатиричною гостротою зобразив життя, яке його оточувало. «Мандри Гуллівера» — це розповідь про сучасну письменникові Англію в алегоричній формі. Свіфт наважився показати, якими насправді є король, парламент, мораль і звички представників еліти суспільства. Сучасники побачили в описі вигаданої країни Ліліпутії безліч влучних натяків на англійську сучасність початку XVIII століття. Наприклад, читачі вгадували у війні між Ліліпутією й Блефуску відносини між тодішніми Англією та Францією, у ліліпутському імператорі — короля Георга Першого, а також безліч відомих людей — політиків, фінансистів, військових і таке інше.

Сатирик Свіфт вигадав маленьку країну, щоб легше було показати безглуздя й недоладність державних установ Англії. Як письменник-просвітитель Свіфт наголошує, що сучасна йому Англія — далеко не ідеал держави. Він зробив смішним ліліпутського імператора з його претензіями на світове володарювання. Крізь фізичну мізерність цих людців ясніше проступають їхня зажерливість, підступність, жорстокість. Ці риси характерні й для реальних імператорів та міністрів. Наприклад, високі посади в Ліліпутії претенденти одержують не за свої чесноти та доблесть, а за виграні змагання з танців на канаті. Автор дуже дотепно порівнює ліліпутські політичні партії та правлячі англійські партії. Ці політики відрізняються поміж собою лише висотою підборів, проте ведуть запеклу боротьбу один з одним. Ще одна пародія є в цій частині «Мандрів Гуллівера» — висміювання протистантської й католицької церков, вони уподібнені сект, які сперечаються, з якого боку розбивати яйце.

Гуллівер, потрапивши до Ліліпутії, відразуж капітулює: не чинить опору, розмовляє лагідно, дозволяє закувати себе в ланцюги, схиляє голову перед імператором. Проте будь-яка влада не є справедливою . Гуллівера звинувачують у зраді, і ліліпутське правосуддя виносить вирок — осліпити Людину-Гору. Гулліверу вдається втекти. Свіфт зауважує, що людина, яка підкорилася середовищу, перетворюється на духовного ліліпута. Це стосується навіть найталановитішої людини. Мандруючи по всіх усюдах, Гуллівер кінець кінцем приходить до висновку, що найвизначніші герої людства — це ті, хто бореться з тиранією. Дуже показною є така цитата: «З найбільшим задоволенням зупиняв я свої очі на людях, що нищили тиранів й узурпаторів, і на тих, хто визволяв пригнічені й покривджені народи».

Ніхто так суворо, як Свіфт, не критикував пороки тих, хто править світом. Але письменник не бачив тієї сили, яка могла б перебороти потяг до зла і насильства. Великий сатирик бачив зубожіння рідної Ірландії і вірив у простонароддя, його енергію, чесність та розум. У сучасній Ірландії все відбувається «не за Свіфтом», але то вже зовсім інша історія.